

АНТИПЛАГІАТНА ЕКСПЕРТИЗА У ЛЬВІВСЬКОМУ НАЦІОНАЛЬНОМУ МЕДИЧНОМУ УНІВЕРСИТЕТІ ІМЕНІ ДАНИЛА ГАЛИЦЬКОГО: ДОСВІД ТА АВТОРСЬКІ ПОГЛЯДИ

ANTIPLAGIARISM EXPERTISE IN DANYLO HALYTSKY LVIV NATIONAL MEDICAL UNIVERSITY: EXPERIENCE AND AUTHOR'S VIEWS

Дослідження присвячено академічній доброчесності – одному з актуальних питань сучасного наукового та освітнього процесу системи вищої школи. Актуальною є проблема оптимізації експертизи наукових (включаючи дисертації) та навчально-методичних праць упровадженням нових алгоритмів комплексного застосування онлайнного і десктопного програмного забезпечення з урахуванням його валідності з позицій академічної доброчесності. Мета статті полягає у висвітленні програмного забезпечення антиплагіатної експертизи у Львівському національному медичному університеті імені Данила Галицького, поданні ретроспективного аналізу заходів упровадження та функціонування у контексті академічної доброчесності.

Вибір антиплагіатної програми для проведення перевірки здійснюється індивідуалізовано з урахуванням меморандумів МОН України та методичних рекомендацій, обсягу представленого на експертизу матеріалу, технічних аспектів оптимізації затрат часу та економічних факторів. Станом на 2018–2020 роки було проведено експертну оцінку та перевірку 5 992 науково-методичних творів. Порушення правил наукового спілкування, репліки та ознаки конфлікту інтересів стверджено у 954 працях (15,92%), які спрямовані на перегляд, 732 з яких провели повторну (перехресну) перевірку (12,21%) на доопрацювання.

Остаточо відхилено (внаслідок відмови від доопрацювання та негативних результатів повторної експертизи) 778 (12,98%) наукових робіт. Подано ретроспективний аналіз заходів імплементації та функціонування систем протидії плагіату, представлено аналіз експертизи наукових праць у контексті академічної доброчесності. Антиплагіатне забезпечення, що встановлене і функціонує у Львівському національному медичному університеті імені Данила Галицького, відповідає сучасним критеріям та є адекватним щодо проведення перевірки кирилических та латинськоабеткових наукових текстів. Важливим є всебічне і повноцінне ознайомлення науково-педагогічних, наукових та інших працівників і студентів університету з документами, що детермінують запобігання порушень академічної етики та встановлюють відповідальність за академічний плагіат, конкретизують процедуру розгляду апеляцій, застосування превентивних заходів та

санкцій за порушення академічної доброчесності.

Ключові слова: академічна доброчесність, антиплагіатна експертиза, програмне забезпечення.

The study is devoted to academic integrity, one of the topical issues of the modern scientific and educational process of the system of higher education. The problem of optimization of the scientific (including dissertations) and educational works examination carried out by implementation some new algorithms for the complex use of online and desktop software, taking into account from the standpoint of academic integrity its validity. The purpose of the article is to describe of the antiplagiarism software at the Lviv National Medical University named after Danylo Galitsky, submitting a retrospective analysis of implementation and functioning some antiplagiarism measures in the context of academic integrity.

The choice of anti-plagiarism program used for the inspection individually, taking into account the memorandum of the Ministry of Education and Science of Ukraine and local methodical recommendations, considering of some scientific material submitted for examination, technical aspects of time optimization and economic factors. For 2018–2020, some expert assessment and plagiarism inspection of 5992 scientific and methodological works were conducted. Violation of scientific communication, replicas and signs of conflict of interest in 954 works (15.92%) are stated, which are directed to revision, 732 of them a repeated examination (12.21%) were conducted.

Finally rejected (as a result of refusal to secondary revise and negative results of repeated examination) 778 (12.98%) works. A retrospective analysis of the antiplagiarism measures and some function of the antiplagiarism system is filed, the analysis of scientific works in the context of academic integrity are presented.

The anti-plagiarism software which are installed and used in Danylo Halytskyi Lviv National Medical University meets some modern criteria and are adequate for the verification of Cyrillic and Latin alphabetical scientific texts. This procedure is important to complex complete acquaintance and fully application by scientists, teachers, other university employees and students for the prevention of academic unethical actions determine and concretize the academic plagiarism responsibility, preventive measures and sanctions for academic integrity violations.

Key words: academic integrity, antiplagiarism examination, software.

УДК 347.77+347.77.028.4(477.83)
DOI <https://doi.org/10.32843/2663-6085/2021/34-1.32>

Вергун А.Р.,

докт. мед. наук,
антиплагіатний експерт наукових,
навчально-методичних праць та
дисертаційних матеріалів,
доцент кафедри сімейної медицини,
старший інспектор наукового відділу
Львівського національного медичного
університету імені Данила Галицького

Ягело С.П.,

канд. філол. наук, вчений секретар,
старший викладач кафедри
українознавства
Львівського національного медичного
університету імені Данила Галицького

Постановка проблеми в загальному вигляді. Педагогічна і наукова комунікація, протидія виявам академічного плагіату у Львівському національному медичному університеті імені Данила

Галицького (далі – ЛНМУ) посідає важливе місце у сучасному науковому та освітньому процесі [2; 3; 10; 12]. Важливо, щоб ця комунікація відбувалася на засадах академічної доброчесності, котра

ґрунтується на повазі до колег-науковців [2–4]. Власне, невід’ємним складником якості вищої освіти загалом та системи освітньо-наукової діяльності зокрема є антиплагіатна експертиза, яка становить частину системи внутрішньоуніверситетського забезпечення якості освітньої діяльності та є «візитівкою» академічної доброчесності в університеті [3; 4; 6]. Сучасними напрямками боротьби з академічним плагиатом є: програмна перевірка, оптимізація експертизи шляхом упровадження нових алгоритмів [1; 2; 5; 10], застосування онлайн-ового і десктопного програмного забезпечення [3; 4; 12; 16] з позицій реалізації стратегій академічної доброчесності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Проблемі ефективності використання педагогічних технологій в освітньому процесі та застосування програмного забезпечення для верифікації академічного плагиату присвячені статті багатьох дослідників [1; 5; 8–10; 14–16]. Попереднє (первинне) виявлення плагиату в наукових та навчально-методичних працях, а також дисертаціях та кваліфікаційних роботах здійснюється шляхом фахового оцінювання (рецензування, відгуки керівників) [1; 9; 13] або на запит редакцій та журналів, що функціонують в університеті шляхом використання комп’ютерних програм і ресурсів, які перебувають у вільному доступі, та ліцензійних програм [2; 12; 15; 18; 19]. Антиплагіатна експертиза як складник наукової комунікації й академічної доброчесності у ЛНМУ включає комплекс заходів для перевірки наукових робіт (наукові звіти, монографії, статті, тези тощо) на плагиат із метою оцінки первинних результатів із позиції академічної доброчесності для покращення якості освіти та дослідницької діяльності та їх публікації (захисту) [1; 2; 12]. Стандарти здійснення освітньої та наукової діяльності здобувачами вищої освіти і співробітниками університету детермінують створення середовища нульової терпимості до порушень академічної доброчесності [1; 5; 9; 11].

Останніми роками відбувається перегляд усталених ідей, трансформація методологічних основ, пошук нових концепцій протидії академічній недоброчесності та плагиату [6; 10; 13]. Такі періоди розвитку становлять особливий інтерес щодо історичної послідовності антиплагіатних заходів і в контексті імплементації принципів академічної доброчесності серед сучасних дослідників [3; 8–10; 16–19].

Мета статті полягає у висвітленні програмного забезпечення антиплагіатної експертизи у Львівському національному медичному університеті імені Данила Галицького, поданні ретроспективного аналізу заходів упровадження та функціонування, огляді наукових праць у контексті академічної доброчесності.

Виклад основного матеріалу. Відповідно до статті 42 Розділу V Закону України «Про освіту»,

статті 1 Розділу I Закону України «Про вищу освіту» та чинних наказів і положень ЛНМУ антиплагіатна експертиза у науковому відділі університету функціонує з 2015 року [12]. Оцінювання наукових праць із позиції академічної доброчесності здійснено з урахуванням відсотка унікальності та даних прямого семантичного аналізу [2; 3; 9; 10; 12]. За об’єктивність висновку про дотримання норм етичної наукової поведінки в контексті виявлення академічного плагиату відповідальність несе керівник структурного підрозділу [6; 11; 14; 16; 18]. Кожне антиплагіатне програмне забезпечення (далі – ПЗ), незважаючи на подібність алгоритмів [1; 2; 8; 15–18], має свої особливості створення шинглів.

Перевіркою антиплагіатним програмним забезпеченням охоплюються всі наукові (включаючи дисертаційні) та навчально-методичні роботи. У 2015 р. та у першій половині 2016 р. перевірка здійснювалася вільнодоступним ПЗ ETXT Антиплагіат та Advego Plagiatius. Крім того, розпочато формування університетського репозитарію наукових праць. 28 грудня 2014 р. набув чинності Закон України «Про запобігання корупції». Цей Закон визначає правові та організаційні засади функціонування системи запобігання корупції в Україні, зміст та порядок застосування превентивних антикорупційних механізмів, правила щодо усунення наслідків корупційних правопорушень. Відповідно до зазначеного закону оновлено накази університету з протидії корупції, що також охоплювали аспекти академічної доброчесності. Розпочато дослідження причин виникнення академічного плагиату та реплікування наукових текстів та імплементації заходів протидії [2; 4; 10; 12], видано методичні вказівки [12] щодо виявлення плагиату з посиланнями на антиплагіатні програми та ресурси. У 2016 р. впроваджено ліцензійне комерційне ПЗ «AntiPlagiarism.NET» (версія 3.72.1.4) та «Viper». Співробітники наукового відділу університету опублікували низку праць у фахових педагогічних виданнях [4; 10] та тези доповідей щодо організації та заходів попередження випадків академічної недоброчесності, де представлено аналіз експертизи першої тисячі наукових та навчально-методичних робіт [2; 10].

У 2018 році розпочато тестування інших програм та онлайн-сервісів, зокрема «Praide Unique Content Analyser II», «Shingles Expert», «Content Watch», «BE1RU». 2018 рік також ознаменувався підписанням меморандумів виробників антиплагіатних програм із МОН України [6]. Функціонує створений для виконання умов Меморандуму між компанією «Антиплагіат» та Міністерством освіти та науки України від «04» квітня 2018 р. особистий кабінет у системі UNICHEK, яка входить до ТОП-20 антиплагіатних програм Європи. Для покращення внутрішньої університетської експертизи розши-

рено структуру репозитарію. Проведено вивчення економічної доцільності застосування різного програмного забезпечення та створено сучасні алгоритми перехресної експертизи. У 2019 р. на декількох комп'ютерах встановлена і функціонує нова ліцензійна програма «Plagiarism Detector Pro» з безстроковою ліцензією, яка значно розширила можливості виявлення текстових реплікацій та реалізації комплексних наукових тем.

У 2019–2020 роках з урахуванням сучасних тенденцій та програмних засобів оновлено Положення про первинну експертизу наукових праць на наявність академічного плагіату, створено та затверджено Кодекс академічної етики, затверджено Положення про комісію з питань етики та академічної доброчесності. З метою навчання основ академічного письма та імплементації принципів протидії плагіату й фальсифікації результатів досліджень (згідно з рекомендаціями [6; 11; 12; 16–18]) запроваджено навчальну дисципліну «Академічна доброчесність та антиплагіат» для підготовки докторів філософії (PhD) галузі знань 22 «Охорона здоров'я» спеціальностей 221 «Стоматологія», 222 «Медицина», 228 «Педіатрія», 226 «Фармація, промислова фармація». З урахуванням вимог Закону України «Про авторське право і суміжні права» станом на 25 червня 2007 р. [7] впроваджена навчальна дисципліна «Академічна доброчесність і антиплагіат», що спрямована на здобуття аналітичних компетентностей [6; 14–16; 19], необхідних під час планування і виконання дисертаційного дослідження та забезпечення адекватної комунікації у сфері наукової спільноти [1; 6; 9; 14; 17; 19], й інтегрована як невід'ємний складник дисципліни «Універсальні навички дослідника». У 2020 році проведено оновлення програми «Plagiarism Detector Pro».

Уніфікація контролю якості реалізації комплексних наукових тем і публікацій із позицій академічної доброчесності, адекватна первинна антиплагіатна експертиза для встановлення відсотка унікальності тексту та рецензування у Львівському національному медичному університеті імені Данила Галицького передбачають застосування ліцензійного ПЗ «Unichek», «Plagiarism Detector», «Viper», «AntiPlagiarism.NET», вільнодоступного ПЗ «Advego Plagiatus», «ETXT Антиплагіат» за необхідності швидкої додаткової експертизи значної кількості наукових текстів малого обсягу з додатковим залученням ресурсів інших інтернет-сервісів [2; 5; 13]. Технічну експертизу об'ємних наукових праць, зокрема дисертаційних робіт, здійснюють із застосування програмних ресурсів «Unichek», «Plagiarism Detector Pro», «Viper». Окрім того, проводиться перехресна первинна технічна перевірка розділів дисертаційних робіт та авторефератів дисертацій методом шингл-розбивки тексту вільнодоступними програмами «AdvegoPlagiatus» та ліцензованим ПЗ «Plagiarism Detector Pro v. 1092.», «AntiPlagiarism.NET».

Відповідальність за достовірність інформації про дотримання вимог академічної доброчесності, яка подається до Вченої ради університету для атестації здобувачів, покладається на проректора з наукової роботи, відповідальної особи за забезпечення діяльності спеціалізованих вчених рад із присудження ступенів доктора філософії [6] та співробітника наукового відділу, відповідального за первинну автоматичну перевірку наукових текстів та дисертаційних матеріалів [12]. Згідно з Кодексом академічної етики за рішенням комісії з питань етики й академічної доброчесності за академічно недоброчесні дії та плагіат передбачено адекватні санкції та адміністративні заходи [6; 11].

Протягом останніх трьох років (2018–2020 рр.) проведено експертну оцінку та перевірку 5 992 наукових та навчально-методичних робіт (рис 1).

Порушення правил наукової комунікації, репліки та ознаки конфлікту інтересів констатовано у 954 роботах (15,92 %), які скеровано на доопрацювання. З них у 732 працях проведено повторну експертизу (12,21%). Остаточо відхилено (внаслідок відмови від доопрацювання та негативних результатів повторної експертизи) 778 (12,98%) наукових робіт (рис. 2).

Основними причинами відхилення статей на етапі антиплагіатної експертизи та рецензування були порушення правил цитування та наявність текстових реплікацій у науковій праці, що (з позицій академічної доброчесності) підтверджувалося перехресною експертизою після апеляції. Занепокоєння викликає зростання частоти автоплагіату та реплікацій результатів наукових досліджень у тезах доповідей молодих науковців. Це явище потребує подальших досліджень. Відхилення наукових робіт не вимагало застосування адміністративних заходів та не було причиною тролінгу таких молодих науковців університетською спільнотою.

Висновки. Проведене дослідження підтвердило, що академічна доброчесність, навчання дослідників навичок наукової комунікації та антиплагіатні заходи є важливими передумовами адекватності реалізації комплексних наукових тем і покращення якості освітньої та наукової діяльності. Антиплагіатне програмне забезпечення, що встановлене і функціонує у Львівському національному медичному університеті імені Данила Галицького, відповідає сучасним критеріям та є адекватним щодо проведення перевірки кирилических та латинськоабеткових наукових текстів. Перевірка та пошук текстових збігів, яке виконується шинглами (методом шингл-розбивки тексту) із застосуванням ліцензованого програмного забезпечення «Unichek», «Детектор плагіату», «AntiPlagiarism.NET», «Viper», вільнодоступного ПЗ «Advego Plagiatus» тощо, відповідає сучасним вимогам валідності.

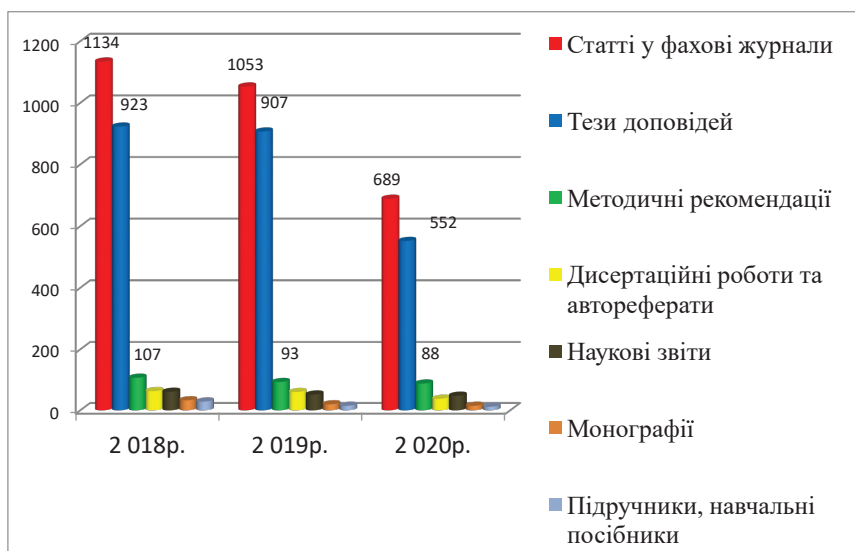

Рисунок 1. Антиплагіатна експертиза: кількість та типи перевірених наукових праць (проведено перевірку (первинну і перехресну) 5 992 наукових і навчально-методичних праць, первинно перевірено 5 260 (87,78%), повторно – 732 (12,21%) наукових і навчально-методичних праць)

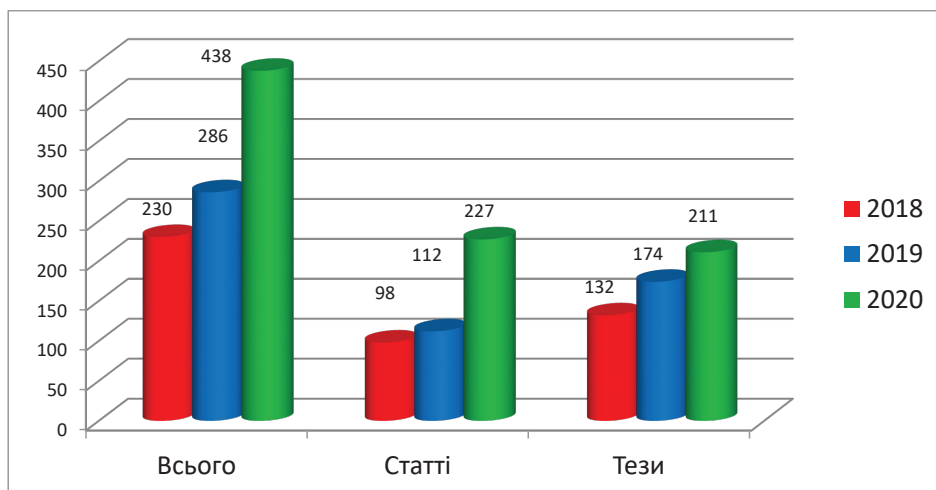

Рисунок 2. Антиплагіатна перевірка: перехресна експертиза, наукові праці скеровані на доопрацювання

Удосконалення процедур перевірки, тестування та впровадження сучасного програмного забезпечення потребують подальших досліджень, проте є необхідними передумовами для розширення можливостей та підвищення валідності антиплагіатної експертизи в контексті покращення наукової комунікації та імплементації принципів академічної доброчесності.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Артамонов Є.Б. Аналіз методів протидії автоматичним системам визначення плагіату в електронних документах. *Проблеми інформатизації та управління*. 2012. № 4 (40). С. 12–18.
2. Вергун А., Ягело С., Наконечний А., Стечак Г. Наукова комунікація та антиплагіатна експертиза з позиції академічної доброчесності / А. Вергун, *Управління проєктами. Ефективне використання резуль-*

татів наукових досліджень та об'єктів інтелектуальної власності: зб. наук. праць за матеріалами III Міжнар. наук.-практ. інтернет-конф., 17–18 бер. 2021 р. Дніпро, 2021. С. 345–349.

3. Первинна антиплагіатна експертиза у медичному університеті: базові завдання, програмне забезпечення, авторські алгоритми та їх ефективність / А.Р. Вергун, А.Й. Наконечний, С.П. Ягело та ін.. *Міжнародний науковий журнал «Інтернаука»*. 2019. № 10 (72). С. 18–23.

4. Вергун А., Ягело С., Стечак Г. Академічна доброчесність та антиплагіатна експертиза у Львівському національному медичному університеті імені Данила Галицького: ключові засади і методологія. *Медична освіта*. 2020. № 4 (89). С. 116–122.

5. Григоренко А. Збирання доказової бази при порушенні права інтелектуальної власності в мережі Інтернет. *Інтелектуальна власність*. 2012. № 7. С. 10–12.

6. Етика наукових публікацій. Згідно з новим Законом України «Про вищу освіту». 2020. URL. <https://library.tntu.edu.ua/resources/etyka-naukovyh-publikacij/> (дата звернення: 10.04.2021).
7. Про авторське право і суміжні права : Закон України *Законодавство України про охорону інтелектуальної власності*. За станом на 25 червня 2007 р. / Верховна Рада України. Київ : Парлам. вид-во, 2007.
8. Ковальова А. Проблеми академічного плагіату та авторського права. *Спеціальні історичні дисципліни*. 2014. № 21. С. 61–71.
9. Мазурок Д. Плагіат: неприємна випадковість чи злий намір? *Теорія і практика інтелектуальної власності*. 2012. №1. С. 56–62.
10. Хобзей М.К., Вергун А.Р. Деякі аспекти первинної експертизи наукових праць на наявність академічного плагіату. *Медична освіта*. 2016. № 3(71). С. 102–105.
11. Хоружий Г.Ф. Європейська політика вищої освіти : монографія. Полтава : Дивосвіт, 2016. 384 с.
12. Чоп'як В.В., Надрага О.Б., Вергун А.Р. Технічна експертиза наукових праць на наявність академічного плагіату. Львів : Вид-во ЛНМУ ім. Данила Галицького, 2016. 49 с.
13. Шишка Р.Б. Плагіат та його прояви і небезпеки. *Часопис Київського університету права*. 2014. № 4. С. 170–176.
14. Andreescu L. Self-plagiarism in academic publishing: the anatomy of a misnomer. *Science and Engineering Ethics*. 2013. Vol. 19, № 3. P. 775–797.
15. Biliæ-Zulle L. Prevalence of Plagiarism Medical Students / L. Biliæ-Zulle, V. Frkoviæ, T. Turk [et al.]. *Croatian Medical Journal*. 2005. Vol. 46, № 1. P. 126–131.
16. Bloomfield L. The importance of writing : comment / edited by J. Timpane. *Philadelphia Inquirer on Sunday*. 2004. 4 April.
17. Kim K.-J. Medical student plagiarism in problem-based learning courses / K.-J. Kim, J. Y. Hwang, D.-W. Lee [et al.]. *Medical Education Online*. 2016. Vol. 21, № 1. P. 305–337.
18. Li Y. Text-based plagiarism in scientific writing: what Chinese supervisors think about copying and how to reduce it in students' writing. *Science and Engineering Ethics*. 2013. Vol. 19, № 2. P. 569–583.
19. Rabab A.A. Mohammed. Plagiarism in medical scientific research / Mohammed A.A. Rabab, Shaaban M. Omar, Mahran G. Dalia [et al.]. *Journal of Taibah University Medical Sciences*. 2015. Vol. 10, № 1. P. 6–11.